

Voorjaarsbloeiërs in Burkel: de wedloop om het licht

Een wit tapijt van bosanemonen, daar kan je niet over kijken (foto: Ludo Goossens)

Op deze wandeling maak je kennis met een aantal verspreide bosjes tussen het Maldegemveld en het Kallekesbos. Samen vormen ze het natuurgebied Burkel. Grote delen van Burkel zijn niet ideaal voor landbouw door de ondiepe kleilaag en de daarop gelegen zure, voedselarme zandgrond. Zo ontstond door de eeuwen heen een lappendeken van schrale graslanden met verspreide, vochtige bossen. In het voorjaar tooien een aantal van die vochtige bossen zich in een prachtig tapijt van bloeiende planten.

De typische planten die in Burkel voorkomen hebben alles te maken met de grondwaterstanden in dit gebied. Het grondwater is er rijk aan CO₂, wat ideaal is voor planten zoals holpijp en waterviolier. Maar er is meer. Burkel ligt hoger dan de omgeving, op de cuesta Zomergem-Oedelem. Een cuesta is een asymmetrische kleirug. Het water stroomt dus zijdelings van de helling af.

Dit in combinatie met de aanwezigheid van de ondiepe kleilaag zorgt voor stuwwatergronden: de bovenste bodemlaag bestaat uit zand waar het regenwater gemakkelijk doorheen gaat, gevolgd door een ondoordringbare kleilaag. Daardoor is de bodem in de winter verzadigd met regenwater en uitgedroogd in de zomer.

Deze speciale omstandigheden zorgen ook voor unieke planten die bestand zijn tegen extremen. Hemelsleutel bijvoorbeeld is een vetplant die profiteert van dit soort biotopen. Maar ook heel wat voorjaarsbloeiërs hebben een voorkeur voor dit soort vochtige bossen.

De naam Kleit is trouwens afkomstig van de dikke kleilaag die onder andere in het Torrebos aan de oppervlakte komt. In het Kapellebos loopt de wandeling overigens over 'de Hoogte', een getuigenheuvel die precies omwille van die klei de tand des tijds doorstaan heeft.

Opvallend zijn ook de lange, rechte dreven, met name Torredreef, Lievevrouwedreef en Halledreef. Deze namen ontstonden tijdens de ontginning van het vroegere Maldegemveld, waarbij de dreven werden georiënteerd op kerktorens die bij helder weer zichtbaar waren: de kerktoren van Maldegem centrum, de Onze-Lieve-Vrouwekerk van Brugge en de Halletoren van Brugge. Dit bewijst hoe open dit landschap moet geweest zijn!

Start

Je kan je wagen of fiets parkeren aan café d'Hoogte (Aalterbaan 235 in Maldegem). Er is ook een alternatief startpunt halverwege de wandeling (zie kaart).

Wandelroute

Afstand: 5 km (rood) en 6 km (geel), samen 12,5 km

Bewegwijzering: de wandelingen zijn bewegwijzerd. Je kan ook het plannetje volgen of de gps-tracks downloaden op www.NPMeetjesland.be/strekdebenen. In deze beschrijving volgen we de combinatie van beide routes (rood + geel).

1 Verdwenen boomgaard

Aan je rechterkant zie je een grotendeels verdwenen hoogstamboomgaard, omzoomd door een eeuwenoude haagbeukcant met een grillig takkenpatroon. Iets verderop, aan je linkerkant, zie je de Splenterbeek die vanuit het Drongengoed de rand van het Natuurpunt-bosje volgt en hier onder de weg doorloopt.

2 Bloementapijt, een olympische prestatie

Stap tot bij het beekbegeleidende bos aan beide kanten van de weg. Natuurpunt beheert er de Lange Swiss, een essen-olmenbos met een rijke voorjaarsflora. Deze soort bossen is uniek voor de streek en wordt gekenmerkt door een bijzondere plantengroei in het voorjaar, met als blikvanger een witgeel tapijt van bosanemoon, slanke sleutelbloem, dotterbloem en muskuskruid. De essen werden hier eeuwenlang gekapt voor hakhout, met brede 'stobben' en een rijke voorjaarsflora tot gevolg. Jammer genoeg zijn de meeste essen ziek en vervangt Natuurpunt ze geleidelijk door olm en haagbeuk.

Het voorjaar, van maart tot mei, is een ideale periode om te genieten van de kleurenpracht van de voorjaarsbloeiers. Elke week zie je andere kleuren verschijnen, want elke voorjaarsbloeier heeft zijn eigen (vaak korte) bloeitijd. In maart zijn de vroegste bloeiers al van de partij, met onder meer speenkruid en bosanemoon. Eind mei verdwijnen de laatste voorjaarsbloeiers, zoals de sleutelbloemen, en is het wachten tot het volgende voorjaar om deze prachtige bloeiers opnieuw te kunnen bewonderen.

Voorjaarsbloeiers pakken het anders aan dan de meeste planten: ze leveren een wedloop om het licht. In het bos kan je als bodembedekker weinig zonlicht opvangen, tenzij in het vroege voorjaar, als de struiken en bomen nog geen blad hebben en de kruidlaag nog niet groeit. Hier profiteert de voorjaarsflora van. Sommige verdwijnen na zowat een maand alweer. Andere voorjaarsbloeiers laten hun blad wat langer staan om aan fotosynthese te doen en op die manier energie op te slaan. De knolletjes, bollen of wortelstokken (afhankelijk van de soort) hebben nu voldoende energie opgedaan tot het volgende voorjaar.

De vroege bloeiers zijn onmisbaar voor de eerste insecten die ontwaken uit hun winterslaperij: hommels, bijen en andere insecten vinden in deze bloemen nectar en stuifmeel. Op die manier sterken ze aan na een lange winterslaperij.

3 De grens

Deze grindweg vormt de grens tussen Oedelem (links) en Maldegem (rechts), dus ook tussen West- en Oost-Vlaanderen. Links ligt het Koningsbos, rechts voor duikt het Kallekesbos tussen de populierendreven op.

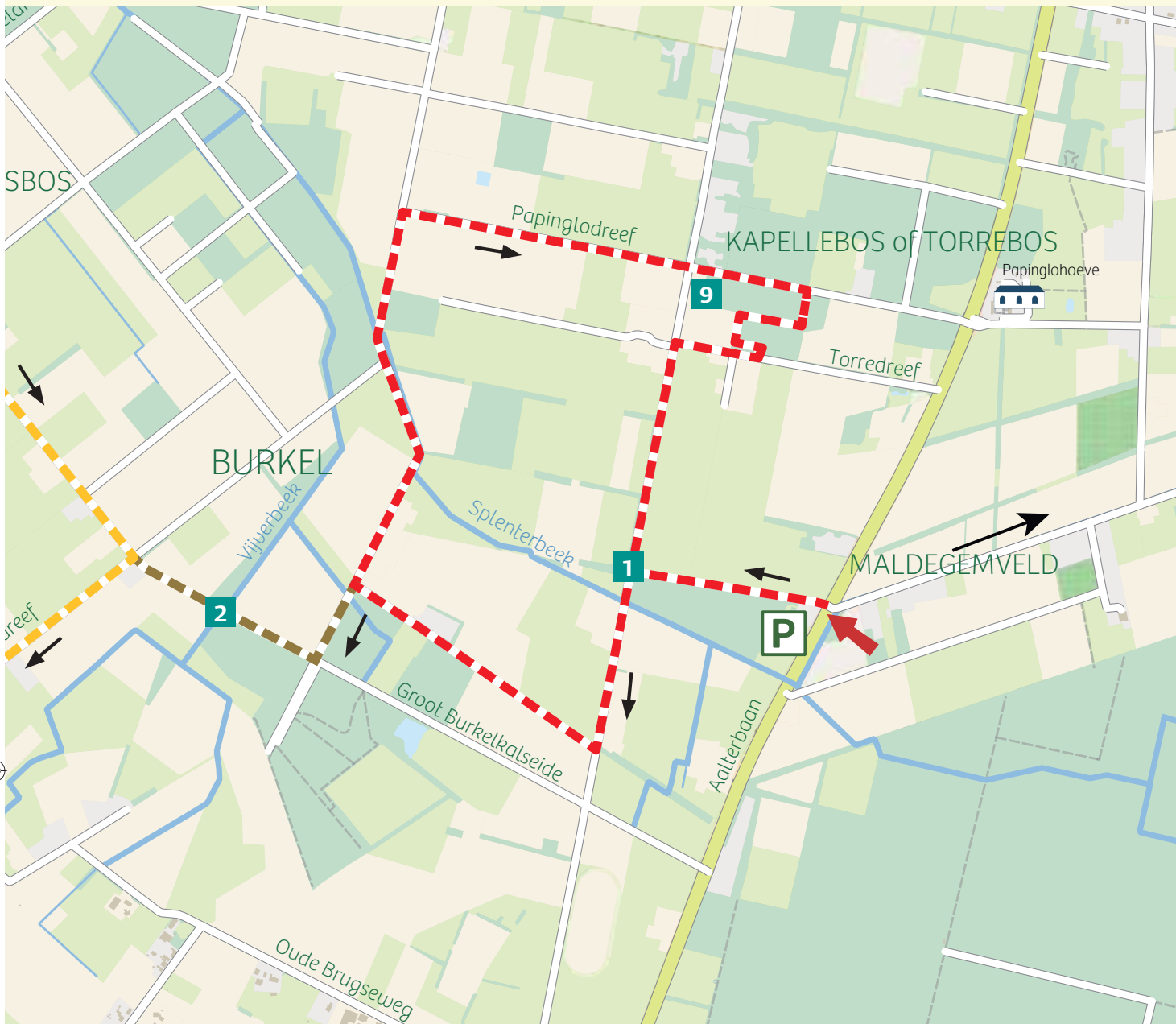
De slanke sleutelbloem is samen met de stengelloze sleutelbloem het 'gele goud' onder de voorjaarsbloeiers (foto: Ludo Goossens)

4 Het Kallekesbos

Rechts in de beek vind je tientallen meters winterpostelein, links staan wat typische planten als valse salie en brem. Met wat geluk tref je er een bijzondere vlinder aan onder de mooie zomereiken: de eikenpage is vooral tegen de avond van een warme zomerdag te zien.

Zoek het bosviooltje dicht bij de grond (foto: Ludo Goossens)

Eén van de eerste bloeiers is speenkruid
(foto: Ludo Goossens)

Of je ziet links een buizerd of een schuwe ree aan de rand van het Kallekesbos. Wat verderop links plantte Natuurpunt in de winter van 2020 2,5 hectare gemengd bos aan.

5 Zeldzame vlinder

Hier sta je aan een weiland waar eind juni op de partijen bramen en wilde kamperfoelie in de dreefrand kleine ijsvogelvlinders onstuimig over en weer vliegen. Deze zeldzame vlinder is typisch voor vochtige bosranden. Anders dan bijvoorbeeld een dagpauwoog is het geen vlinder die je in de tuin op bezoek zal krijgen.

6 Stokoud, springlevend

Het bospad gaat over in een rabat, een opgehoogde beboste berm tussen afwateringsbeekjes. Links in het bos

staan oude dode kastanjabomen met gedraaide schors. Net als enkele dode zomereiken blijft Natuurpunt van dit staand, dood hout af omdat het de perfecte broedgelegenheid vormt voor de vijf spechtsoorten en boomklevers die hier kunnen waargenomen worden. Hier staan overigens ook enkele kerngezonde eeuwenoude zomereiken!

7 Zoeken naar planten

Na een bochtig parcours over enkele artisanale bruggetjes kom je aan de rand van het bos. Steek de brug over en ga links aan de overkant van de beek op zoek naar moerasspirea, stengelloze sleutelbloem en bosanemoon. Wat verderop, waar de fietssluis terug het bos in gaat, kom je in een mooi perceel hakhout van gewone esdoorn. In de essen en populier tref je met wat geluk een wielewaal of een middenste bonte specht aan.

De kleine ijsvogelvlinder, typisch voor vochtige bosranden (foto: Ludo Goossens)

8 De Groot Burkelhoeve

De oudste vermelding van deze hoeve dateert van 1243. De heide errond ontginnen was eerst niet zo'n succes. De hoeve werd meermaals verwoest en heropgebouwd.

9 Het Kapellebos (Torrebos)

Het zes hectare grote Kapellebos is een eiken-berkenbos met opvallend veel zoete kers en een ondergroei van struiken zoals hulst, Gelderse roos, sporkehout en meidoorn. Planten zoals salomonszegel, kruipend zenegroen en valse salie wijzen er op dat dit een oud bos is. Eekhoorns nestelen er in de dichte kamperfoelieliana's en sperwer en wespandief broeden hier. In de herfst is dit bos rijk aan paddenstoelen, met onder meer de gele knotszwam als soort van de Rode Lijst, een bedreigde soort dus.

Achter de poel zie je het stuk berkenbos van waaruit je komt. De naam Burkel is trouwens een verwijzing naar 'berkenbos', waarbij berkentwijgen of 'rijs' werden gebruikt om bezems van te maken. Kleit was eeuwenlang bekend als het dorp van de bezembinders.

Dirk Develter en Gaea Rysselaere

zondag 3 april
Aperitiefwandeling en opening
nieuwe wandelpaden in Burkel
 zie p.29

Voorjaarsbloeiers langs de Splenterbeek, een typisch beeld in Burkel (foto: Ludo Goossens)

met de financiële steun van:

Buizen Landbouwers voor Natuurontwikkeling
 Europe investert in zijn partners

